

ŠOLSKI CENTER VELENJE
ELEKTRO IN RAČUNALNŠIKA ŠOLA VELENJE
Trg mladosti 3, 3320 Velenje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

IVAN NAPOTNIK

TEMATSKO PODROČJE:

DRUGO

AVTOR:

Benjamin Softić

MENTOR:

Tea Selič, univ. dipl. muz.

Velenje, 2022

Softić Benjamin, Ivan Napotnik

Raziskovalna naloga, Elektro in računalniška šola Velenje

III

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Šolskem centru Velenje – Elektro in računalniški šoli Velenje

Mentor/ca: Tea Selič, univ. dipl. muz.

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

šolsko leto 2021/22

KG Ivan/Napotnik

AV SOFTIČ/BENJAMIN

SA TEA/SELIČ

KZ 3320 Velenje, Trg mladosti 3

ZA Elektro in računalniška šola Velenje

LI 2022 IVAN NAPOTNIK

TD Raziskovalna naloga

IJ SL

JI sl/en

AI V nalogi sem se posvetil slavnemu slovenskemu kiparju Ivanu Napotniku. Pred nekaj desetletji se je Ivan Napotnik rodil na Zdovčevi domačiji v vasi Zavodnje nad Šoštanjem. Za rezbarjenje in oblikovanje iz gline ga je navdušilo delo potujočega rezbarja. Obiskoval je ljubljansko umetno-obrtno šolo, leta 1906 pa je odšel na Dunaj, kjer je leta 1907 pričel s študijem kiparstva na akademiji upodablajočih umetnosti in do leta 1915 zaključil specialko pri prof. Edmundu Hellmerju. V študijskih letih je razstavljal na Dunaju, v Gradcu, Münchnu in Ljubljani. Večkrat je delal v ateljeju znanega madžarskega kiparja Janosa Horvayja. Še pred koncem vojne se je Napotnik vrnil v rodni kraj, na katerega je bil zelo navezan, ter tam ustvarjal in kmetoval. Na začetku ustvarjalne poti se je navduševal nad poznobaročnim kiparjem Raphaelom Donnerjem, med študijem pa je redno spremljal dogajanje na Dunaju in takratne umetniške tokove s pomembnimi umetniki, med katerimi sta bila francoski kipar Rodin ter hrvaški Meštrović. Napotnik je postopoma razvil samosvoj in prepoznaven likovni slog, lasten predvsem njegovim notranjim vzgibom. Svoje ustvarjanje je v odmaknjeni rodni vasi Zavodnje usmeril v les, ki ga je imel v obilju na voljo v neposredni bližini doma. Spretno je poudarjal njegove značilnosti in prednosti. Njegovi kipi so iz lesa nagnolja, hruške, slive, hrasta, lipe, vrbe in breze pa tudi iz mahagonija in cedrovine. Posebnost je dvobarvni nagnoj, s katerim je povečal slikovitost kipa in poudaril njegovo kompozicijo. Napotnik je sodeloval na več pomembnih razstavah doma in v tujini. Postal je tudi član umetnostne komisije narodne galerije v Ljubljani, leta 1959 pa je imel v njej veliko pregledno razstavo, katere pobudnik je bil Napotnikov tesni prijatelj dr. Karel Dobida, takratni galerijski ravnatelj. S pomočjo ankete sem ugotovil, da prebivalci Velenja najbolj slavnega slovenskega kiparja Ivana Napotnika ne poznajo, nekateri pa govorijo o njem, kot da bi bil še živ. K temu je močno pripomogla Napotnikova galerija Velenje, s številnimi članki in razstavami, pomembno vlogo pa je imel tudi Muzej Velenje, ki se z njegovimi deli ni tako veliko ukvarjal, je pa pomagal pri pridobivanju gradiva. S to raziskovalno nalogo sem želel spodbuditi mlade, da ohranijo spomin na ljudi, ki so bili pomembni za naš kraj.

KEY WORDS DOCUMENTATION

CX Ivan/Napotnik

AU SOFTIČ/ Benjamin

AA SELIČ/Tea

PP 3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3, 3320 Velenje

PB Elektro in računalniška šola Velenje

LI 2022

PY IVAN NAPOTNIK Research work

LA SL A

The content of the following research paper is devoted to the famous Slovenian sculptor Ivan Napotnik. He was born in the Zdovc homestead in the village of Zavodnje near Šoštanj a few decades ago. A travelling carver inspired him to focus on carving and clay modelling. He attended School of Art and Craft in Ljubljana, followed by a trip to Vienna in 1906, where he started studying sculpture at the Academy of Performing Arts a year later and finished studies under the patronage of Professor Edmund Hellmer until 1915. While still being a student, he exhibited his works of art in Vienna, Graz, Munich, and Ljubljana. He also worked in the studio of the famous Hungarian sculptor Janos Horvay on many occasions. Before the end of the war, Napotnik returned to his beloved hometown to create and farm there. At the beginning of his creative pathway, Ivan Napotnik was inspired by the late-baroque sculptor Raphael Donner, whereas during his studies, he regularly followed the events as well as the artistic sphere of the important artists of that period in Vienna, such as the French sculptor Rodin and the Croatian artist Meštrović. Gradually, Napotnik developed his own distinctive art style, individual due to his inner leverage. Amid the remote hometown, he became centred upon wood modelling, since there was plenty of wood in the vicinity of his home, thus artfully accentuating its features and advantages. His sculptures were made of cassia tree, pear tree, plum tree, oak, lime tree, willow and birch tree, but also mahogany and cedarwood. Considered a special feature, he used a two-coloured cassia tree to enlarge the picturesqueness of a sculpture and to emphasize its composition. He depicted female dancers, mothers with children, chubby and playful boys, thus retaining the memory of the baroque composition. He created several female and male nudes, mythological figures, as well as portraits of his friends, acquaintances, or public people. He exhibited his works of art not only in Slovenia, but also abroad. He became member of the art committee at the National Gallery of Slovenia in Ljubljana, where he held a huge exhibition in 1959, initiated by his close friend Dr Karel Dobida, who was then the gallery director.

With the help of a questionnaire, I have come to conclusion that the residents of Velenje are not acquainted with the most famous Slovenian sculptor Ivan Napotnik, or some even relate to him as if still being alive. Ivan Napotnik Gallery Velenje has played an important role in this, with its numerous articles and exhibitions, but also Museum Velenje, which contributed mostly by collecting the material. With this research paper, I would like to encourage young people to preserve the memory of those people who have been of great importance for our city.

KAZALO

1. UVOD	6
1.1 CILJI NALOGE IN HIPOTEZE.....	6
3. METODE DE LA.....	7
4. KRATKA BIOGRAFIJA.....	8
5. PRVI KORAKI DO ŽIVLJENSKIH SPOZNANJ.....	9
5.1 Zgodnje umetnostno ustvarjanje	13
5.2 Negostoljubna Budimpešta.....	15
5.3 Vrnitev in nadaljnja življenjska pot	16
5.4 Umetnikova pozna leta in delo.....	19
6. ANKETA.....	23
6.1 ANKETNI VPRAŠALNIK.....	23
6.2 REZULTATI IN KOMENTAR ANKETE	24
7. SKLEP.....	27
8. POVZETEK	28
9. VIRI IN LITERATURA	29

1.UVOD

V raziskovalni nalogi sem raziskoval življenje Ivana Napotnika in njegova dela. Ugotovil sem, da ni bil znan samo v našem kraju, ampak tudi na Dunaju. Večkrat so ga povabili na razstave, ki so bile zelo odmevne. S pomočjo anket sem ugotovil, da anketirani Ivana Napotnika kar dobro poznajo. Med raziskovanjem sem ugotovil, da se s kiparjevim življenjem ukvarja več ljudi. K temu je močno pripomogla Galerija Velenje s številnimi članki in razstavami, pomembno vlogo pa ima tudi Napotnikova galerija Šoštanj, ki se ukvarja predvsem z njegovimi deli.

1.1 CILJI NALOGE IN HIPOTEZE

Z raziskovalno nalogo sem želel ugotoviti, zakaj je bil Ivan Napotnik za naš kraj tako pomemben. Poleg tega so me zanimala njegova dela, ker so bila drugačna kot ostale kiparske stvaritve, izdelana so namreč iz posebnega lesa, ki ima dve barvi. Menim, da bom s svojo nalogo pripomogel k ohranjanju zgodovinskega spomina na Napotnika, obenem pa tudi k temu, da bodo Velenjčani vzpostavili odnos do njihove zgodovine.

Pred začetkom praktičnega dela sem postavil naslednje hipoteze.

1. Anketirani bodo vedeli, kdo je bil Ivan Napotnik.

Predvidevam, da bodo anketirani znali povedati, kdo je bil Ivan Napotnik, zaradi številčnih razstav o njem.

2. Anketirani bodo vedeli, kaj vse je po njem poimenovano.

Domnevam, da bodo anketirani znali naštetati vsaj eno stvar, ki jo danes imenujemo po njem.

3. Anketirani ne bodo znali odgovoriti, zakaj je tako pomemben za naš kraj.

Menim, da anketirani ne bodo znali odgovoriti, zakaj je kipar za naš kraj pomemben, ker danes zgodovina našega kraja skoraj nikogar ne zanima.

4. Anketirani bodo znali navesti vsaj eno delo, ki ga je Napotnik naredil.

Ker so njegova dela bila večkrat razstavljena v Mestni knjižnici Velenje, menim, da bodo anketiranci znali navesti vsaj eno njegovo delo.

5. Anketirani bodo znali povedati, kdaj in kje je bila razstava o njem.

Ker je bilo v Mestni knjižnici Velenje že več razstav, predvidevam, da bodo anketirani znali povedati kaj o tem.6.

3. METODE DELA

Prva metoda dela v nalogi je bila delo s primarnimi zgodovinskimi viri. V tem primeru gre za arhivsko gradivo, ki ga hrani Galerija Velenje in je bilo tudi uporabljeno pri namestitvi razstave v Mestni knjižnici Velenje, ki sem jo tudi obiskal. Zgodovinske informacije in podatke sem zbral s pomočjo izbrane literature, ki je navedena v poglavju Pregled objav. Literaturo sem pridobil v galeriji in mestni knjižnici. Poleg tega sem pri raziskovalni nalogi uporabil tudi metodo anketiranja, kjer sem zajel 87 anketiranih Velenjčanov različnih starostnih skupin. S pomočjo anket, ki sem jih ustrezno obdelal, sem na koncu naloge hipoteze potrdil, oziroma ovrgel.

4. KRATKA BIOGRAFIJA

Rodil se je 12. decembra leta 1888 v kraju Zavodnje v bližini Šoštanja kot najmlajši sin v družini Napotnik. Leta 1895 je začel obiskovati ljudsko šolo v rojstnem kraju. Že v otroštvu je na paši gnetel glino in rezljal les; njegov prvi vzor je bil Štefan Jager, rezbar iz Kalobja, ki je izdelal devet lesenih svetnikov za kapelico, ki jo je kot zaobljubo dal postaviti oče Janez.

Študiral je kiparstvo na umetno-obrtni šoli v Ljubljani (pri A. Repiču), risanje pri C. Misu na realki v Ljubljani in kiparstvo na akademiji na Dunaju, kjer je 1915 končal specialko in bil še istega leta vpoklican k vojakom. Leta 1917 je bil pri napadu na Monte Millete v Tirolah ranjen v nogo in odposlan v vojaško bolnišnico v Prago. Ko so ga odpustili iz bolnice leta 1918, se je vrnil nazaj v Zavodnje.

Po končani vojni je skušal na vsak način zapustiti Zavodnje in se preseliti v večje politično in kulturno središče, da bi se lahko umetnostno razvil. Leta 1919 se je seznanil z ožjim rojakom slikarjem Franom Tratnikom, ki ga je bodril pri delu in ga uvajal v ljubljanske umetniške kroge. Leta 1922 je bil izvoljen na kongresu likovnih umetnikov Jugoslavije za člana umetnostnega sveta.



SLIKA 1: Zdovčeva domačija v Zavodnjah, rojstna hiša kiparja Ivana Napotnika

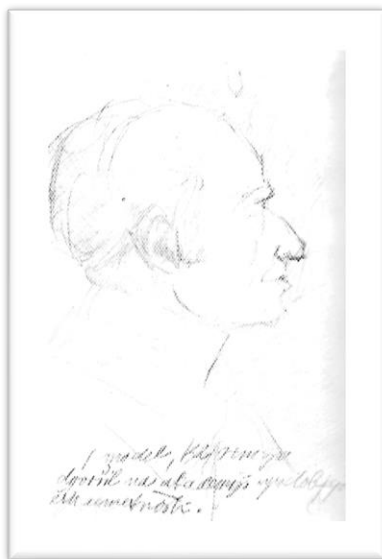
(vir: IVAN NAPOTNIK(1860–1960) iz javnih zasebnih zbirk)

5. PRVI KORAKI DO ŽIVLJENSKIH SPOZNANJ

Napotnikov oče Janez je bil v rodu z rezbarjem, ki se je pisal Potočnik – mogoče je tudi Napotnikova nadarjenost pritekla iz očetovega sorodstva. Že kot otrok je gnetel in rezljal figurice ljudi ter živali, posebno še ko je »na delu« videl podobarja Štefana Jagra iz Kalobja nad Celjem, ko je izdelal po očetovem naročilu svetniške figure za bližnjo kapelico. Učitelj Smolnikar, ki je spoznal Napotnikovo nadarjenost, je pregovoril očeta, naj pošlje Ivana v kako rezbarsko, podobarsko delavnico.

Odšel je k mojstru, da bi se učil, toda neznana, mestna hrana ga je zmedla in že po nekaj dneh je bil spet doma. Na svoje »poslanice križem v svet« je dobil tudi pismo ljubljanskega podobarja Andreja Rovška, ki je rekel: »Morda bi bilo prav, da bi se učili tu pri meni in obenem lahko obiskovali tukajšnjo C.kr. strokovno šolo«. Njegovo pismo nam pove, da Napotniku ponuja delo v delavnici, hkrati pa ga opozarja tudi na višjo šolsko izobrazbo, ki se je je kasneje tudi oklenil. Andrej mu je pokazal pot na strokovno šolo, v katero se je bodoči kipar vpisal jeseni leta 1903.

Na umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani se je Napotnik mudil tri leta, in sicer na oddelku za podobarstvo. Njegov razrednik je bil J. Vesel. Kiparstvo ga je učil prof. Alojzij Repič, katerega se je Napotnik s hvaležnostjo spominjal celo življenje .



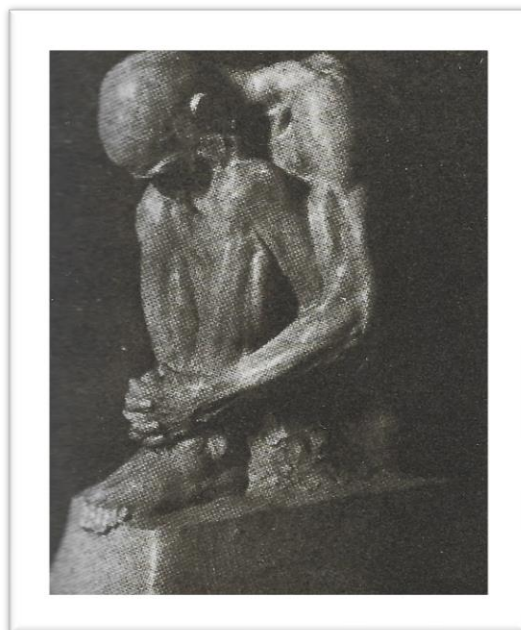
Slika 2: Moška glava v profilu, Napotnikova risba na akademiji upodabljaočih umetnosti na Dunaju.

(vir: Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje)

Na Dunaju je imel delavnico, kjer je bilo zaposlenih kar nekaj pomočnikov, med katerimi je bil tudi Napotnik. Zelezny je bil dober kipar in realistične smeri, tako je leta 1898 razstavil v posebni, umetnostni sobi med drugim nekaj predmetov, ki so vzbudili precej pozornosti. Delo je bilo zasnovano že povsem v novem secesijskem slogu.

O Napotnikovem šolanju pri tem pedagogu pričata dve ohranjeni listini v nemškem jeziku. Prva je bila zapisana 26. 9. 1907 in nam pove, da je eno leto delal v mojstrovo »najpopolnejše zadovoljstvo«. Odlikoval se je s posebno natančnostjo in dostojnostjo. Druga listina je bila napisana 14. septembra 1918 in potrjuje, da je Ivan Napotnik delal eno leto pri mojstru kot »kiparski pomočnik«.

Iz leta 1912 je Napotnikova študija Job ("Hiob"). Kip je bil objavljen v Österreichs Illustrierte Zeitung (Kunst Revue). Kritik je zapisal, da je med kiparskimi šolami ustanove vzbudila posebno pozornost specialka mladega profesorja Müllerja, ki je, kot vse kaže, prinesel s seboj na šolo "svež veter", ter da kažejo dela njegovih učencev odličen vtis. Med deli mladih kiparjev omenja tudi študijo Ivana Napotnika "obtožnega Hioba z odlično obdelanim telesom".



Slika 3: Job, 1912 – mavec

(vir: Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje)

Napotnik je upodobil svetopisemskega junaka, sedečega na tleh, s skrčenimi nogami in stisnjenimi k telesu, rokami, sklenjenimi nad gležnji in plešasto glavo, sklonjeno nad kolena. Pravi, da je to »kup nesreče, ki se je tedaj zgrnila na poštenega in boga spoštuječega starca«. Toda v liku morda ni nikakršnega obupa, silne mišice so napete, celota telesa diha upornost in trmo, ki ima oporo v trdnem zaupanju v neskončno božjo pravičnost. Kip kaže na to, da je Napotnikovo poznavanje človeškega telesa resnično na zavirljivi stopnji.

Leta 1912 je kipar zmodeliral Egipčanko. Zanimiva je zgodba o povodu nastanka te sohice. Kipar je videl na cesti deklico na kotalkah in ga je drža telesa, ki je lovilo ravnotežje, presenetila. To je sprožilo ustvarjanje, ki je bilo globlje,



Slika 4: Egipčanka, 1912
(vir: IVAN NAPOTNIK(1860–1960) iz javnih zasebnih zbirk)

zato je upodobil ženo, stoječo na želvah v odločnem širokem koraku, z iztegnjenimi rokami, pritisnjenimi k telesu, glavo pa ostro obrnjeno iz smeri gibanja. Ženino telo je prekrito s prosojno tančico, ki se je ob glavi in vratu napela v zanko zlomljenih gub, močnejša, povsem navpična smer gibanja pa se je izoblikovala v osi njenega telesa. Gre za dokaj nenavaden motiv stoječe človeške figure na želvah. Očitno je pri izbiri tega motiva odločal predvsem secesijski čas s svojim izrednim občutjem za duhovite domisleke, ki so obstajali v tem, da so čiste in čvrste kiparske oblike predstavljali v svet atektonskega občutja.

Junija 1915 je končal specialno šolo na akademiji, takrat so ga tudi poklicali k vojakom, vendar mu je nekako uspelo, da so ga vojaške službe oprostili češ, da je za aktivno službo nesposoben.

Novembra je odpotoval v Budimpešto k madžarskemu kiparju Janošu pl. Horvayu.

Softić Benjamin, Ivan Napotnik

Z Janošem sta se seznanila na Dunaju. Janoš je v Budimpešti imel veliko delavnico in obilico dela in je najemal mlade, nadarjene kiparje, da so mu pomagali v ateljeju. Kipar v Budimpešti ni mogel delati zase. Iz tega časa se je ohranil reliefni tondo Franza Lizsta. Kipar je upodobil glavo znamenitega madžarskega skladatelja in pianista v strogem profilu z desne strani. Pianistova glava je pri vratu odrezana, ozadje je predvsem neobdelano.



Slika 5: Franz Lizst, 1915 – hruškov les, premer 24 cm
(vir: katalog »Ivan Napotnik« Velenje, 1979)

Kipar je glasbenikovo glavo nekoliko dvignil ter posplošil obraz s tem, da je poudaril nekatere poteze, nekatere pa izpustil.

Aprila 1916 se je Napotnik vrnil domov in 1. 5. 1916 in je že bil v šoli za rezervne oficirje v Slovenski Bistrici, kjer je služil kot enoletni prostovoljec.



Ivan Napotnik kot vojak leta 1917 med svojimi tovariši
(vir: Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje)

Septembra 1917 ga je pri napadu na Monte Miletto ranila v levi gleženj italijanska strojnica in ranjenca so pripeljali v vojaško bolnišnico v Prago.

Najbolj ga je skrbelo, kako bo zapustil bolnišnici in se za zmeraj znebil vojaške suknje. V tej stiski se je obrnil na kiparja J. Horvaya, ki mu je pomagal s svojim ugledom.

Napotnikovemu zdravniku je v pismu predlagal, naj kiparja po ozdravitvi spozna za nesposobnega služiti vojski. Kiparja so čez eno leto res spustili iz bolnice.

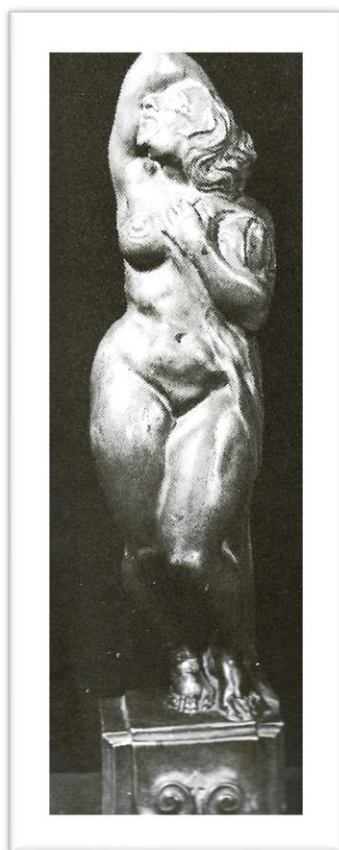
Horvay je Napotnika zelo cenil, saj mu je večkrat pisal, da če sam ne more priti v Pešto, naj mu priporoči kakega dunajskega šolskega kolega.

5.1 Zgodnje umetnostno ustvarjanje

Leta [1918 je](#) nastal relief Primož Trubar (slika 6.). Ivan je upodobil glavo našega verskega reformatorja po znani renesančni predlogi. Z naglimi in širokimi rezi z dletom je iz gmote lesa zrasel lik moža, ki je notranje razburjen. Trubarjeve oči so trdo zagledane predse, sila notranjega življenja pa mu odpira usta, kakor da bi hotel spregovoriti.



Slika 6: Primož Trubar, javorjev les, rjavo pobarvan
(vir: katalog »Ivan Napotnik« Velenje, 1979)



Slika 7: Prebujenje, 1919 hruškov les
(vir: Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje)

Okrog leta 1919 je nastal kip Prebujenje (slika 7). Snov je leposlovna, temeljna misel je posvečena goli ženi, ki stoji na podstavku, z levico si pridružuje draperijo, ki zakriva del njenega poprsja in pada prek levega boka na tla.

Nastanek tega kipa je po avtorjevem pripovedovanju zapisal K. Dobida takole: "Za deset let pozneje nastalo Rodovitnost je dobil pobudo, ko je bežno videl mlado krepko razvito dekle iz zdravega rodu domačih hribovcev, kako naglo stopa mimo njega."

Napotnik je upodobil mlado ženo, ko utrujena koraka po poti, z rokama pridržuje otročička, od katerih se je prvi lotil prsi, drugi pa se igra z njenimi lasmi.

5.2 Negostoljubna Budimpešta

Dne 18. 5. 1921 je Napotnik odšel na Dunaj. Svojemu prijatelju Karlu Dobidi je večkrat pošiljal pisma, v njih je najprej opisoval lepoto Dunajčank, potem pa je prešel na resne in zanj usodne stvari.

Čez nekaj časa, ko je dokončno spoznal, da na Dunaju nima več kaj iskati, je Napotnik s Horvayem odpotoval v Budimpešto, ampak tudi tam ni bilo vse tako lepo, kot si je zamislil. Napotnik je mislil, da ga bo Horvay plačeval 3000 k tedensko, toda Horvey mu je 1000 k odtegnil.

Dne 20. 8. 1921 je Napotnik pisal Dobidi, da ga je začelo skrbeti za bodočnost.

Dobida mu je sporočil, da je bil Meštrovic, ki naj bi Napotnika spravil v Split, odpeljan v Zagreb.

Napotnik se je vdal, da bo nekaj časa ostal v Budimpešti..



Slika 8: Karl Dobida, 1920 – bron (osmerokotna plaketa)
(vir: IVAN NAPOTNIK(1860–1960) iz javnih zasebnih zbirk)

5.3 Vrnitev in nadaljnja življenjska pot

Dne 12. 12. 1922 je Napotniku sporočil Š. Šantel, da je bil na 1. kongresu oblikovnih umetnikov (Jugoslavije) izvoljen v umetniški svet kot zastopnik slovenskih kiparjev.

14. 3. je dobil sporočilo odvetnika E. Kalana iz Celja, da je kuratorij za postavitve spomenika Antonu Kolencu v Celju na seji sklenil, da mu bo podaril prvo nagrado za načrt Pietá v znesku 10.000 k.

Tega načrta niso mogli izpeljati, ker bi bil predrag.

Dne 26. 9. 1923 je bil Napotnik izbran za člana umetniškega sveta pri narodni galeriji v Ljubljani in 24. 10. je že dobil prvo vabilo, naj si ogleda dela, ki bi prišla v poštev za galerijsko zbirko.

Meseca decembra (22. 12) ga je povabil France Kralj (slika 9), naj se udeleži V. razstave Kluba mladih, ki se je vršila od 15. 2. do 15. 3. 1924, in da lahko pošlje tudi dela, ki so že bila razstavljena.



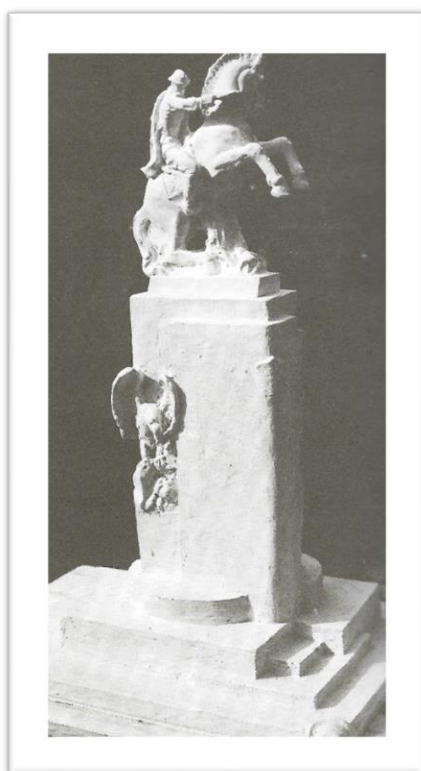
Slika 9: France Kralj (1895–1960)

(Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi300245/>)

4. 3. 1924 je Napotnik pisal prijatelju Dobidi obširnejše pismo, v katerem mu je razkladal umetniške novice in lastne načrte.

Takrat preide na življenje in pravi, da bo ustvaril novo izhodišče, ki bo temeljilo na tem, da bo napravil mnogo kipov iz lesa in kamna.

Med tem ko se je Dobida preselil v Ljubljano, mu je Napotnik takoj pisal (6. 2.), in sicer o hodoninski razstavi, o osnutku za spomenik kralju Petru v Vel. Bečkereku (slika 10) ter o svojih privatnih tegobah.



Slika 10: Osnutek spoemnika kralju Petru – mavec
(vir: Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje)

Med tem je beograjski Ilustrovani list objavil par Napotnikovih reprodukcij, kar je bilo za kiparja pomembno, ker je vzbudilo zanimanje za njegovo delo v glavnem mestu. Takrat se je oglašil Matija Jama, mojster in tankočutni poznavalec umetnosti, ki ga je Napotnik zelo spoštoval.

Najprej ga je povabil, da z njim razstavlja v Ljubljani, nato pa pri Ulrichu v Zagrebu. Jamovo vabilo je gotovo dokaz, kako visoko je cenil Napotnikovo umetnostno zmogljivost in kako je v tem času kiparjevo ime že dobilo dober zven.

Takrat je kipar že bil prepričan, da se mu je preko Beograda odprla pot do velikih naročil, in je bil poln samozavesti ter zaupanja v bodočnost.

Poleti, avgusta meseca, sta se v Zavodnjah mudila arhitekta M. Osolin in Rado Hribar, da bi se z njim pogovorila o nekem naročilu.

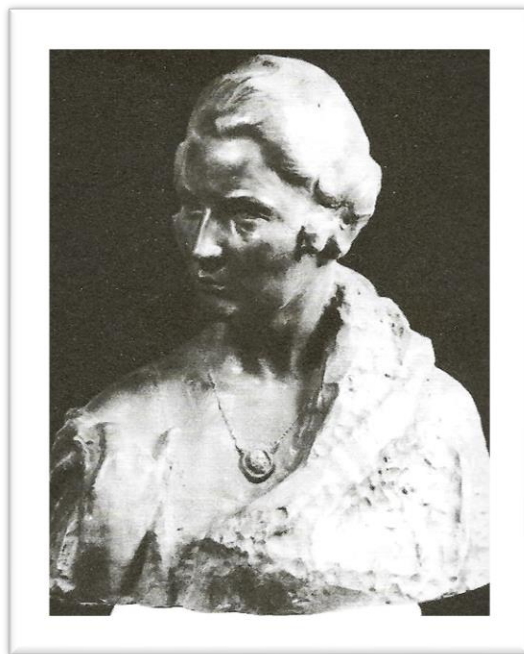
To vest je Napotniku **sporočil Osolin** (31. 8) v pismu, v katerem ga tudi prosi, naj mu izdela reliefno polnilo za vrata z Diano na lovu ali pa sv. Hubertusa. Obisk dveh ljubljanskih veljakov je napovedal pomembno delo, ki bi močno okrepilo Napotnikov ugled in ekonomski položaj – pa se je kasneje nesrečno izmaličilo zaradi neštetihih drobnih zadev, katerim naivni in neborbeni Napotnik ni bil kos. Šlo je za nagrobni spomenik Hribarjevi družini in kipar se je lotil dela z vso vnemo.

Dne 31. 11. je obvestil Dobido, da je osnutke za nagrobnik že končal in ga prosil, naj sporoči naročniku, kje bo pustil ključ od delavnice, vendar je želel, da bi bil pri ogledu skic na vsak način zraven. V zadevo se je vmešal tudi Izidor Cankar, ki 29. 11. sporočil Napotniku, da cena za nagrobnik ne sme presegati vsote 200.000 dinarjev. 10. 3. je dokončal vse osnutke, ki so bili narejeni za Hribarja.

26. 6. mu je pomagalo kamnoseško podjetje inž. Tomana, ki je vse te lepe načrte podprlo. Medtem sta se Napotnik in Hribar skregala, ker je Hribar želel, da Napotnik iz neznanega razloga odstopi od projekta.

Čez nekaj časa se je kiparjeva užaljenost povečala, ker se je namreč začel zavedati, da so mu vsa velika naročila propadla. Tako mu je ostala le tujina. Sklenil je napraviti 5–10 dobrih del in jih razstaviti na Dunaju.

Eno delo med njimi je bil portret Ruže Potočnik (slika 11).



Slika 11: Portret Ruža Potočnik – bron

(vir: Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje)

Upodobljena je žena v visokem doprsju, ki je postavljeno frontalno pred gledalca. Žena je glavo zasukala proti levi strani, kot da se z zanimanjem ozira za neko stvarjo, dvignila je desnico ter si skuša popraviti ovratnik plašča, ki jih je zdrknil z rame. Lasje so bogati, valoviti, prsi ji krasi verižica z medaljonom.

5.4 Umetnikova pozna leta in delo

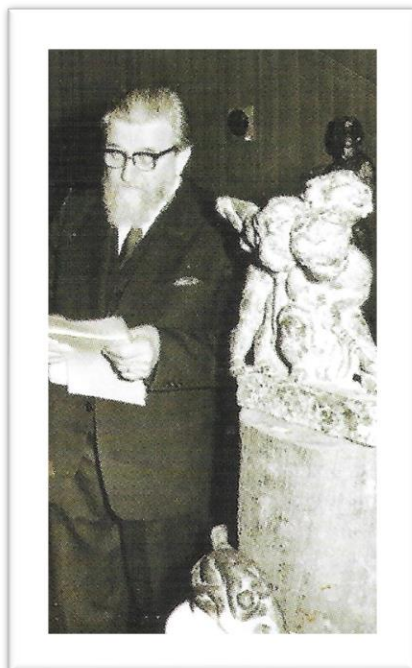
Leta (1957) je bil Napotnik že star šestinšestdeset let, bolehen, upokojen. Dne 12. 12. 1958 je bila v Šoštanju v sindikalnem domu odprta razstava Napotnikovih kipov, skupaj z izborom slikarskih del od R. Jakopiča do Z. Dideka in grafike Mihe Maleša.



**Slika 12: Razstava del Ivana Napotnika v Šoštanju – velika dvorana sindikalnega doma
21. december 1958**

(vir: Galerija Velenje, dokumentacija, Napotnikova zapuščina)

Po proslavah, razstavah in čestitkah, ki so deževale od vseh strani, se je Napotnik umaknil v svojo šoštanjsko tišino. Še vedno je občasno ustvarjal, vendar sta ga starost in bolezen hudo ovirali.

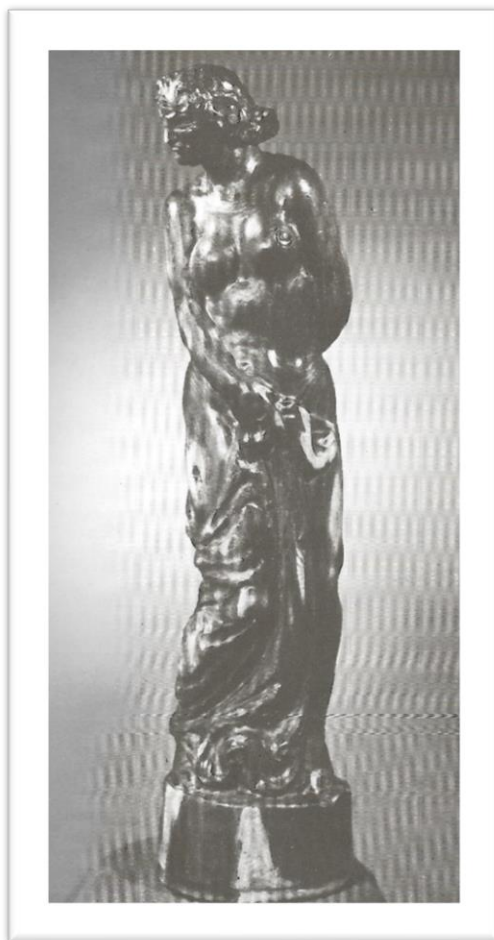


Božidar Jakec odpira Napotnikovo razstavo v Šoštanjju, 12. december 1958
(vir: Galerija Velenje, dokumentacija, Napotnikova zapuščina)



Slika 13: Ivan Napotnik pripravlja kipe za razstavo
(vir: Galerija Velenje, dokumentacija, Napotnikova zapuščina)

Njegovo zadnje delo je bil kip Jezna (slika 14), stoječa, krepka, le v spodnji polovici telesa z draperijo pokrita žena, z glavo, zasukano proti desni; na obrazu ji beremo nejevoljo, jezo – po kateri je kip dobil tudi naslov. Na prvi pogled se nam zdi, da je kipar likovno oblikoval svojo mladost, kajti žensko telo je močno, obline poudarjene, gube obleke se od daleč zgledujejo po klasično formulirani draperiji, vendar je to le na videz.



Slika 14: Jezna, 1956 – nagnoj

(vir: Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje)

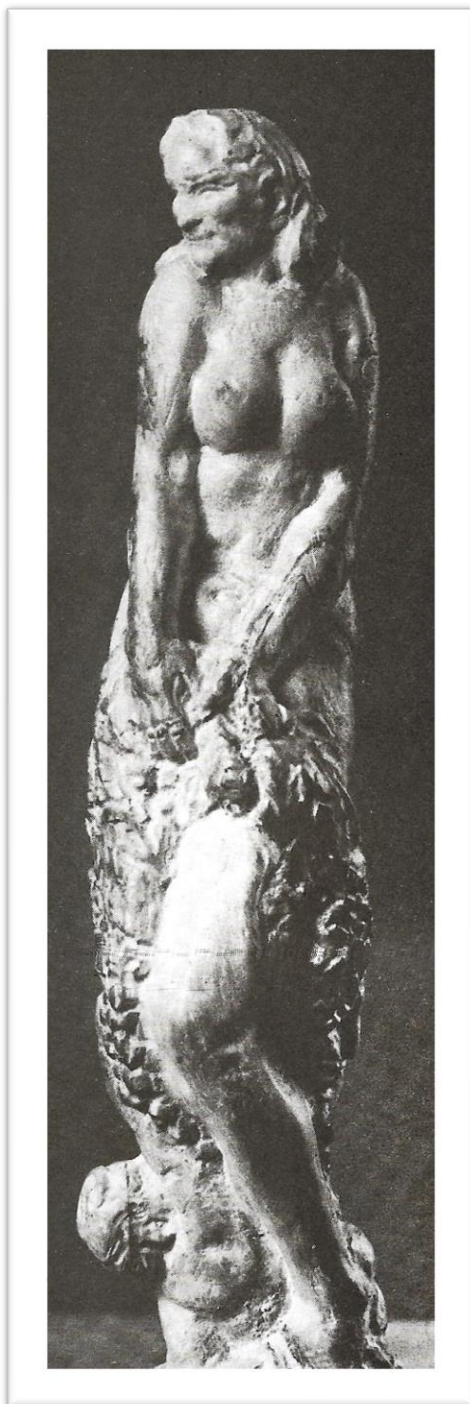
Leta 1951 nastane tudi kip Deček z žabo. Deček žabo sicer drži iz otroške objestnosti, ko se mu sluzasta žival prav nič ne studi in jo prešerno stiska k telesu. Odloži jo na tla, roke skrije na hrbet, na licu mu ne razberemo nagajivosti, temveč nezanimanje in vnemarnost.



Slika 15: Deček z žabo

(vir: Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje)

Med pozne umetnikove likovne uresničitve spada tudi kip Bakhtanka. Upodobljena je stoječa, gola bakhtanka, ki si zakriva telo z zajetnim vencem, katerega ji hoče izpuliti satirček, ki se je znašel ob njenem vznožju. Zdi se, da se menda za trenutek neodločno ustavi, pogleda v levo, kakor da jo je nekdo zmotil na njenih potih. Celotni kip je nekam nedograjen, glava in telo nista v pravem sorazmerju, ramena so stisnjena.



Slika 16: Bakhtanka, zelenika – 1956

(vir: Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje)

6. ANKETA

V okviru raziskovalne naloge sem opravil anketo, s katero sem potrdil, oziroma ovrgel hipoteze. V anketi je sodelovalo 87 anketirancev. Anketo sem izvedel v mesecu septembru, novembru in decembru 2021. Anketa je potekala na klasični način z anketnimi vprašalniki. V anketi so sodelovali dijaki Šolskega centra Velenje ter krajan Šaleka.

6.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

Sem Benjamin Softić učenec 1.TM. V letošnjem šolskem letu raziskujem kdo je Ivan Napotnik. Za lažje raziskovalno delo vas prosim za sodelovanje v anketi.

SPOL: M Ž

STAROST: _____

1.Kdo je Ivan Napotnik?

2.Kaj vse danes imenujemo po njem?

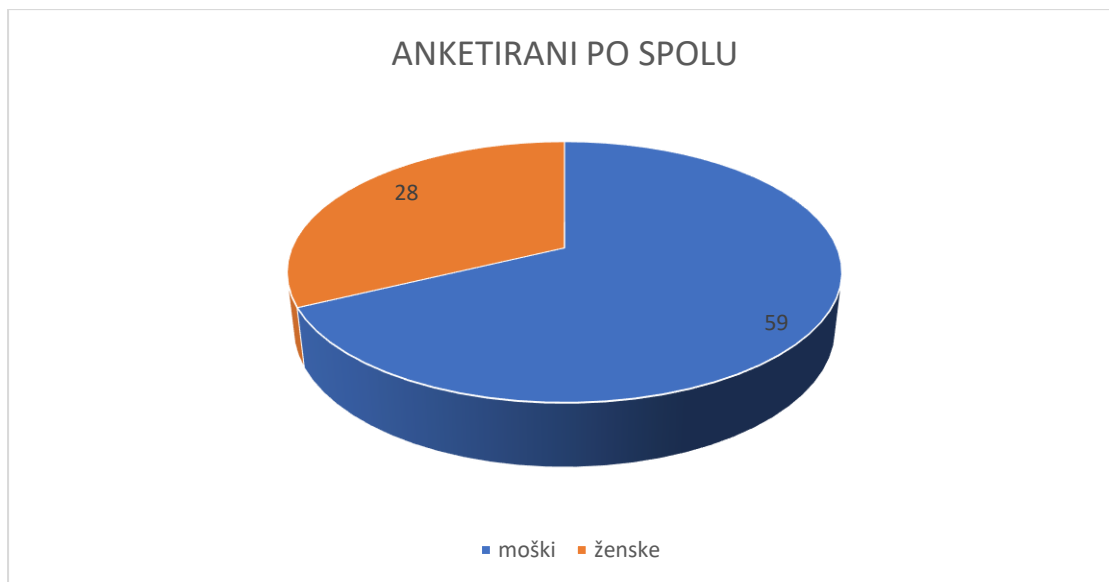
3.Ali poznaš kako delo ki ga je naredil, če poznaš ga prosim imenuj.

4.Zakaj je bil tako pomemben za naš kraj? Ali je še vedno?

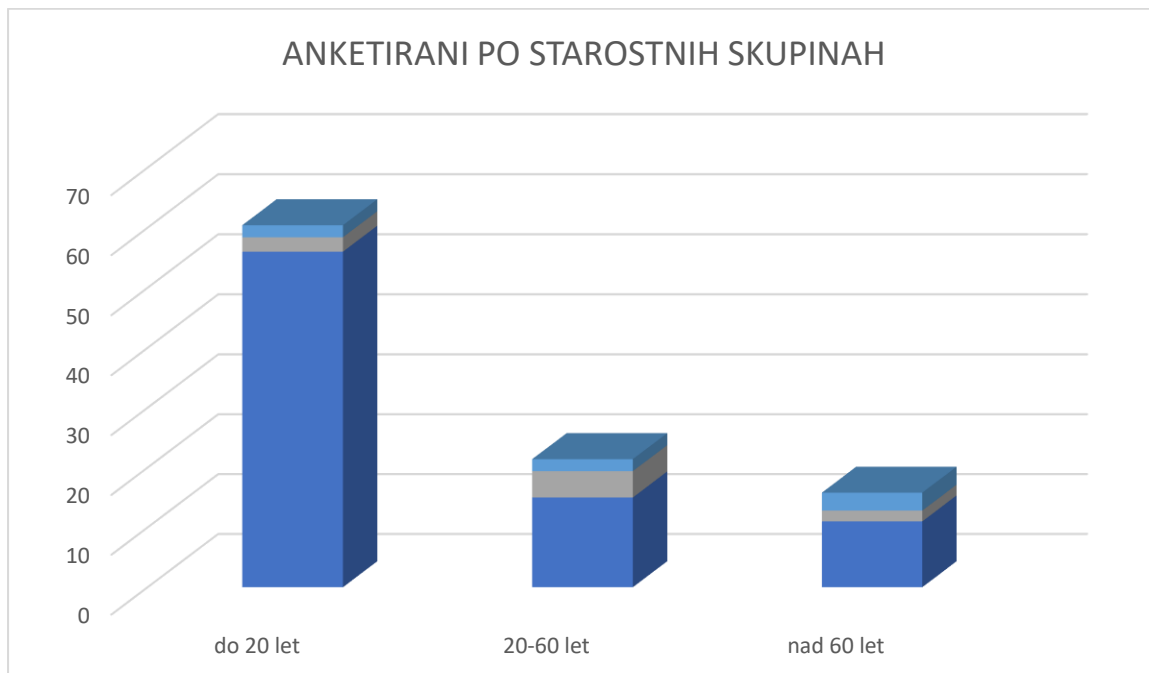
5.Ali poznaš kako razstavo o njem? Če poznaš jo prosim imenuj.

6.2 REZULTATI IN KOMENTAR ANKETE

V anketi je sodelovalo 58 moških in 28 žensk, skupaj 89 anketiranih. Delež moških je 68 %, žensk pa 32 %.



Anketirane sem razdelil v tri starostne skupine. Največ anketiranih je bilo starih do 20 let, skupaj 56 (68 %), sledi skupina 20–60 let, skupaj 15 (18 %), najmanj pa je bilo starejših od 60 let, skupaj 11 (14 %).

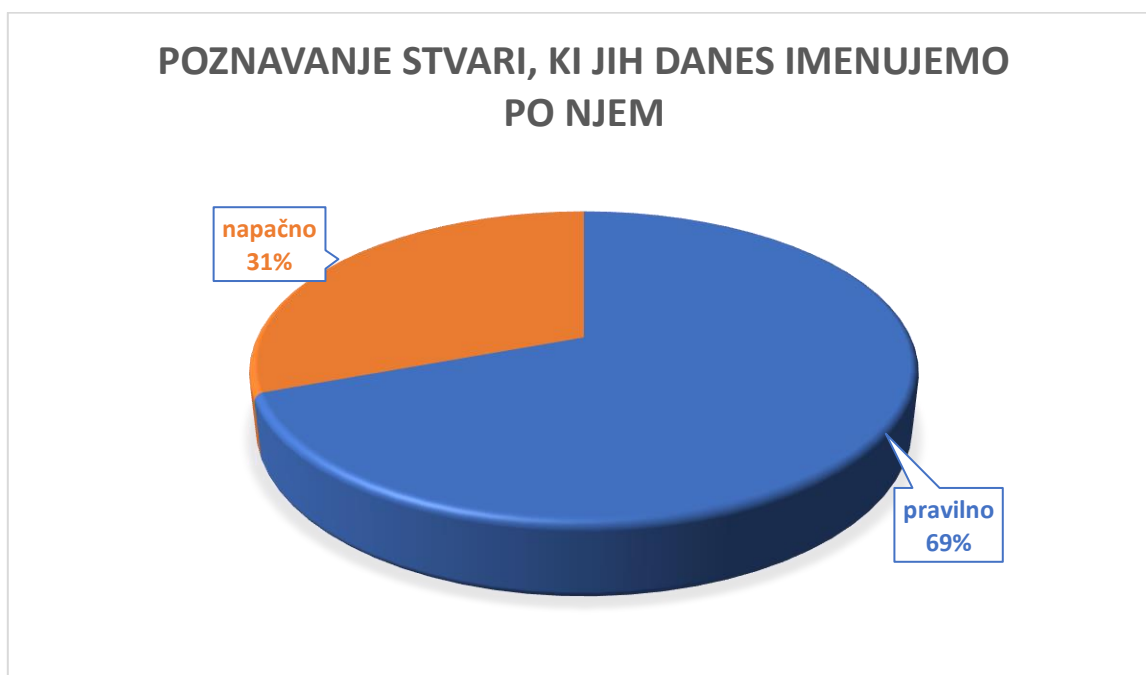


1. vprašanje je od anketiranih zahtevalo poznavanje Ivana Napotnika, na vprašanje je pravilno odgovorilo 56 anketiranih (64 %), napačno pa 31 (36 %) anketiranih.



Moja hipoteza, da bodo anketirani poznali, kdo je Ivan Napotnik, je potrjena.

2. vprašanje je od anketiranih zahtevalo poznavanje stvari, ki jih danes imenujemo po Napotniku. Na vprašanje je pravilno odgovorilo (vsaj eno stvar) 61 (69 %) anketiranih, napačno pa 26 (31 %) anketiranih.



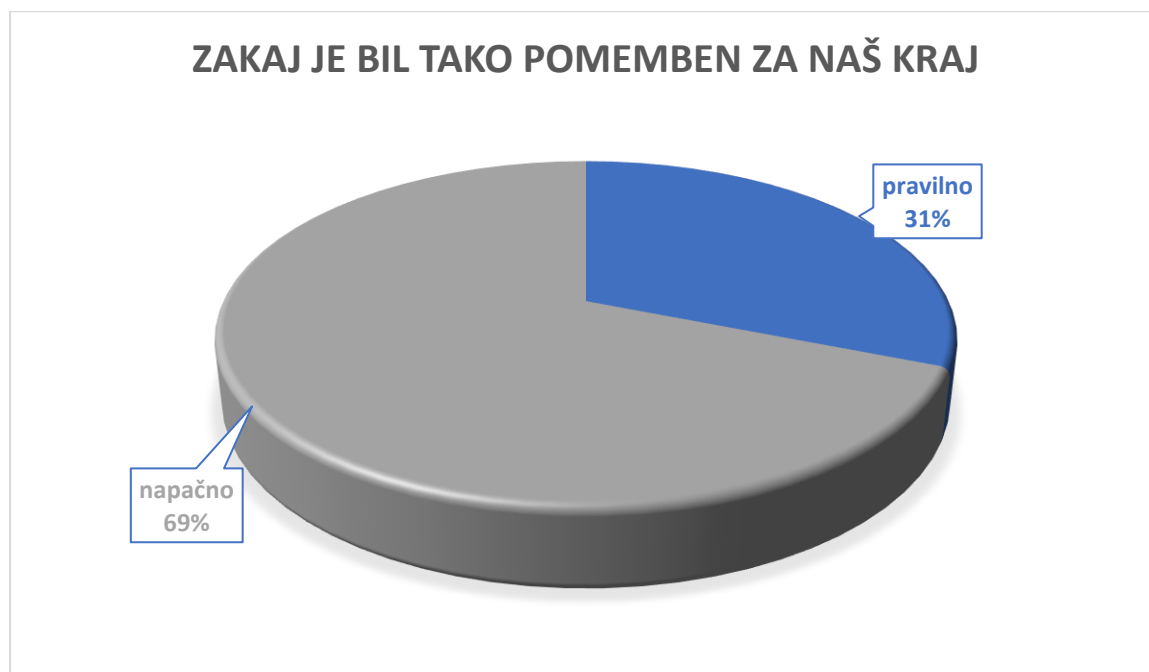
Hipoteza, da bodo anketirani znali naštetati vsaj eno stvar, ki jo danes imenujemo po njem, je potrjena.

3. vprašanje je od anketirancev zahtevalo, da imenujejo njegovo delo, če ga poznajo. Na vprašanje je 12 (14 %) anketiranih odgovorilo pravilno, 75 (86 %) pa napačno.



Moja hipoteza, da bodo anketirani poznali vsaj eno njegovo delo, je ovržena.

4. vprašanje je zahtevalo od anketiranih, da nam povedo, zakaj je bil tako pomemben za naš kraj in ali je še vedno. Na to vprašanje je 27 anketiranih odgovorilo pravilno, 60 pa napačno.



Moja hipoteza, da anketirani ne bodo vedeli, zakaj je bil tako pomemben za naš kraj, je potrjena.

7. SKLEP

Pri raziskovanju sem ugotovil, da je Napotnikovo življenje bilo zelo burno, ugotovil sem tudi, da je bil ranjen med prvo svetovno vojno. S prvimi razstavami v tujini je začel ok. leta 1913–1914.

Večkrat so ga osebe, ki jim je zaupal, izdale; med njimi tudi njegovi učitelji. Edina oseba, ki je bila z njim skupaj čez celo njegovo življenje, je bil prijatelj Karl Dobida.

Njegova dela so bila iz posebnega lesa, ki je bil dvobarven in se je nahajal v okolici njegovega doma.

Ni samo izdeloval samo kipov, ampak je tudi risal, med vojno npr. vojne položaje.

Ko so ga odpustili iz bolnice leta 1918, se je vrnil nazaj v Zavodnje. Po končani vojni je skušal kraj na vsak način zapustiti in se preseliti v večje politično in kulturno središče, da bi se lahko umetnostno razvil. Leta 1919 se je seznanil z ožjim rojakom slikarjem Franom Tratnikom, ki ga je bodril pri delu in ga uvajal v ljubljanske umetniške kroge

8.POVZETEK

V nalogi sem se posvetil slavnemu slovenskemu kiparju Ivanu Napotniku, ki je skoraj celo življenje preživel v tujini. Znan je bil tudi po tem, da so njegova dela bila iz posebnega lesa, ki je dvobarven. Njegovo življenje je bilo zelo burno, ker je preveč zaupal ljudem.

Z raziskovanjem sem začel ob začetku šolskega leta. Najprej sem zbral ustrezno gradivo, večkrat sem obiskal velenjsko mestno galerijo in knjižnico, nato sem oblikoval cilje in hipoteze. Meseca decembra sem tudi pripravil anketo.

Meseca januarja sem opravil praktični del naloge, anketo, in se udeležil razstave o Napotniku v Mestni knjižnici Velenje.

9.VIRI IN LITERATURA

Elektronski viri:

- <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi300245>
- https://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan_Napotnik
- <http://www.saleskibiografskileksikon.si/index.php?action=view&tag=673>
- <https://www.sloart.si/napotnik-ivan>
- <https://www.kamra.si/en/news/19-junija-1960-je-v-sostanju-umrl-ivan-napotnik-slovenski-kipar/>
- <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:IMG-XARNVXXH>

Literatura:

- Galerija Velenje, dokumentacija, Napotnikova zapuščina
- Ivan Napotnik njegovo življenje in umetniško ustvarjanje. 1984-Kulturni center Ivan Napotnik Titovo Velenje
- IVAN NAPOTNIK(1860-1960) iz javnih zasebnih zbirk
- katalog »Ivan Napotnik« Velenje, 1979